

TANTERV
ÉS
ÚTMUTATÁSOK
A NYOLCOSZTÁLYOS NÉPISKOLA SZÁMÁRA

II. KÖTET:

A TANTERV ANYAGÁNAK
RÉSZLETEZÉSE

*Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi
miniszter 55.000/1941. V. számú rendeletével*

BUDAPEST, 1941

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

TERMÉSZETI, GAZDASÁGI ÉS EGÉSZSÉGI ISMERETEK.

A falusi tantervű népiskolák anyaga.

V. fiúosztály.

Heti 5 óra; ősszel és tavasszal 2—2 hetes gyakorlat.

Őszi gyakorlatok.

Az istállótrágya bemutatása az istállóban. — Trágyatelep megtekintése. — Trágyakezelés a telepen: trágyakihordás, elteregetés, alászántás. — A műtrágya kiszórása. — A szántás, fogasolás, hengerezés megtekintése. — Konyhakerti termények betakarítása és eltartása. — Kerti táblák kijelölése, felásása. — A keveréktrágya őszi kezelése. — Földforgatás. — Rétek és legelők növényzetének, őszi ápolásának megtekintése.

I s m e r e t e k.

Őszi időszak. A föld művelésének célja. — A talaj termékenységének fenntartása; trágyázás. — Az istállótrágya kezelése; kihordása, elteregetése, alászántása; a trágyatelep. — Jó és rossz trágyatelep. — Szerves anyagok korhadása, rothadása. — A műtrágyák. — Ásás és az ásó. — A szántás és az eke. — A porhanyítás eszközei. — A fogasolás és a különféle fogasok; a hengerezés és a különféle hengerek. — Talajmegmunkáló eszközök megtekintése munka közben.

Konyhakerti termények betakarítása. — Konyhakerti termények eltartása. — A kert beosztása, talajának előkészítése; a vetésforgó. — A keverék- és zöldtrágya. — Az árnyékszéktrágya, trágyalé gyűjtése és felhasználása. — Földforgatás. — Talajmegmunkáló eszközök. — Telkesítés: futóhomok megkötése, vizenyős területek megjavítása, betele-

pítés fűzvesszővel, szikések javítása. — Konyhakerti termények értékesítése.

Téli időszak. Az állattenyésztés fontossága. — A kisgazda állatai; tenyészállatok beszerzése. — Sertésenyésztés: a sertés külseje és belső szervei. — A sertés gondozása és takarmányozása. — Malacnevelés, süldők takarmányozása. — Sertéshizlalás. — Sertésbetegségek.

Az ember teste: a bőr. — A test tisztántartása: mosdás, fürdés. — A csontváz és a csontok. — Az ízületek, izmok; az izmok fejlesztése és védelme; testnevelés. — Belső szerveink; az emésztőszervek fontossága, rendbentartása. — Az emésztés. — A száj és fogak ápolása. — A tüdő és lélekzés. — A vérkeringés és az erek. — Az idegrendszer és az érzékszervek. — A szem kímélése és védelme. — A fül ápolása és tisztántartása. — Az orr tisztántartása és a szaglás. — Az ízlés és szaglás egészségvédelmi szerepe. — A beszéd és a hangadás szerve, védelme.

A levegő és alkotórészei: tiszta és szennyezett levegő. — A levegő nitrogénjének hasznosítása: műtrágyák, robbanó anyagok. — Égés a levegőben: füst, gáz, korom. — A levegő és a szénsav-gáz szerepe az állat és növény életében. — A víz összetétele, halmazállapotváltozásai, körforgása. — A víz oldóhatása: ivóvíz, ásványvíz; a kút, vízvezeték; szűrés, forralás, lepárlás. — A csapadék szerepe a gazdálkodásban.

Nemes fémek; az ékszerek és a pénz. — Nem nemes fémek: fontosságuk, felhasználásuk. — Fémeszközök gondozása. — A sók és a sóoldatok a mindennapi életben.

Tavaszi időszak. Az állati és növényi test felépítése, szerves és szervetlen alkotórészei. — Káros és hasznos baktériumok. — A növény életfolyamatai. — A növény részei. — A növény életfeltételei. — A kőzetek és a termőtalaj kialakulása. — Talajnemek. — A konyhakert jelentősége. — A kert

földjének kihasználása; vetésforgó. — Vetés; palánták kiültetése. — Az öntözés; kutak, vízvezetékek, közlekedő edények. — Tavaszi munkák a kertben. — A faultetés jelentősége. — Fák és cserjék. — A fa részei és életműködésük. — A szőlőtőke ismertetése, a szőlőtermesztés gazdasági jelentősége. A gyümölcsfák csoportosítása, termésük és alakjuk szerint.

A háziállatok ápolása és takarmányozása. — A legeltetés fontossága; a rétek és kaszálók. — Állatbetegségek; oltások; az emberre is veszedelmes állatbetegségek.

Tavaszi gyakorlatok.

Különféle vetések megtekintése. — A helyesen és helytelenül végzett őszi talajmunkák eredményeinek vizsgálata. — Tavaszi talajmunkák. — Talajvizsgálat: határunk talajnemei és tulajdonságaik. — Kertészet megtekintése. — A kert talajának előkészítése a vetéshez; vetés, palántálás. — Különféle ápolási munkák ismertetése, esetleg gyakorlása. — Szemlélődés a gyümölcsösben. — Szemlélődés a szőlőben. — Istálló megtekintése; állatápolási munkák. — A háziállatok etetése; takarmányok megismerése és előkészítése.

V. leányosztály.

Heti 5 óra; ősszel és tavasszal 2—2 hetes gyakorlat.

Őszi gyakorlatok.

A trágyatelep megtekintése. — Trágyahordás, elterítés, alászántás a konyhakertben. — A keveréktrágya őszi kezelése. — Ásás, földforgatás. — Őszi mezei munkák megtekintése. — A háziállatok ápolása, etetése. — A takarmányok megismerése, előkészítésük. — Fűtőanyagok megtekintése egy fatelepen. — Folttisztító gyakorlatok. — A kályha és takaréktűzhely kitisztítása. — Nagytakarítás. — Ablaktisztítás,

I s m e r e t e k.

Őszi időszak. A föld művelésének célja. — A talaj termékenységének fenntartása, trágyázás. — Természetes trágyák. — Szerves anyagok korhadása, rothadása. — Műtrágyák. — Talajmunkák és talajmegmunkáló eszközök. — A sertés- és baromfitrágya, a trágyalé alkalmazása a konyhakertben és virágoskertben.

Az állattenyésztés fontossága; tenyészállatbeszerzés. — Háziállatok ápolása és takarmányozása. — Különbféle takarmányok és tápláló értékük. — A takarmányozás rendje. — Állatbetegségek, oltások. — Az emberre is veszedelmes állatbetegségek.

A felsőruha. — A felsőruha gondozása és rendbentartása. — Téli és nyári ruha gondozása; molyirtás. — Folttisztítások. — A fehérenemű. — A mosás. — Szárítás, mángorlás, vasalás.

Téli időszak. A lakás fűtése. — A kőszén és fajtái; a kőolaj. — A lakás világítása. — A lakás megválasztása és beosztása. — A lakás berendezése. — A lakás csinosítása. — A lakás tisztántartása. — A mellékhelyiségek. — A konyha és edényeinek tisztántartása.

Az ember teste: a bőr. — A test tisztántartása: mosdás, fürdés. — A csontváz és a csontok. — Az ízületek és izmok. — Az izmok fejlesztése, védelme; testnevelés. — Belső szerveink; az emésztőszervek. — Az emésztés fontossága, rendbentartása. — A száj és fogak ápolása. — A tüdő és a lélekzés. — A vérkeringés: a szív és az erek. — Az idegrendszer és védelme. — Az orr és tisztántartása. — A szem kímélése és védelme. — A fül ápolása és tisztántartása. — Az ízlés és szaglás egészségvédelmi szerepe. — A beszéd és hangadás szerve, védelme. — Munka, pihenés, szórakozás.

A levegő és alkotórészei: tiszta és szennyezett levegő. — A lakás, a ruha, az ágynemű helyes szellőztetése. — Égés a levegőben: füst, gáz,

korom. — Tűzrakás; gazdaságos fűtés. — A levegő és a szénsavgáz szerepe az állat és növény életben. — A víz összetétele, halmazállapot változásai, körforgása. — A víz oldó hatása: ivóvíz, ásványvíz, kutak, vízvezetékek; szűrés, forralás, lepárlás. — A csapadék szerepe a gazdálkodásban.

Nemes fémek: az ékszerek és a pénz. — Nem nemes fémek: felhasználásuk a mindennapi életben és a háztartásban. — Fémeszközök gondozása. — A sók és sóoldatok a mindennapi életben.

Tavaszi időszak. Az állati és növényi test felépítése, szerves és szervetlen alkotórészei. — Káros és hasznos baktériumok. — A növény életfolyamatai. — A növény részei és a növények életfeltételei. — A kőzetek és a termőtalaj kialakulása. — Talajnemek. — Telkesítés: futóhomok megkötése, vizenyős területek megjavítása, betelepítés fűzesszővel, szikések javítása. — Az öntözés és módjai a kertben; kutak, vízvezetékek, közlekedő edények. — Fák és cserjék; a faültetés jelentősége. — A fa részei és életműködésük. — A szőlő és jelentősége. — A gyümölcsfák csoportosítása termésük és alakjuk szerint. — Községünk gyümölcsfái. — A juhtenyésztés haszna; a juhok takarmányozása és gondozása. — A juh és termékeinek értékesítése. — Kecsketenyésztés. — A legeltetés fontossága; rétek és legelők.

Tavaszi gyakorlatok.

Az őszi talajmunkák eredményeinek megbeszélése. — Tavasz talajmunkák megtekintése. — Talajvizsgálatok; határunk talajnemei és tulajdonságai. — A kert földjének tavaszi előkészítése. — Öntözés a kertben. — Szemlélődés a gyümölcsösben. — Szemlélődés a szőlőben. — Konyhakerti magvak megismerése. — Épületek külső tisztogatása, — Udvartisztogatás,